

PRISPEVEK K OKROGLI MIZI O PREDLOGU ZAKONA O UMEŠČANJU NAPRAV ZA PROIZVODNJO ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH VIROV

Podpiram predlog Zakon o umeščanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov. Zakon izhaja iz zavez Slovenije o zmanjšanju izpusta toplogrednih plinov in zavez o deležu električne energije, ki naj jo proizvedemo iz obnovljivih virov. Zakon izhaja iz številnih direktiv Evropske unije, ki dajejo konkretne usmeritve za lociranje naprav za proizvodnjo električne energije na objektih, na cestnem svetu, na degradiranih prostorih rudarjenja, na kmetijskih zemljiščih, na umetnih vodnih površinah in v gozdovih.

Predlog zakona proaktivno in spodbujevalno usmerja investitorje v gradnjo sončnih in vetrnih elektrarn na prej naštetih zemljiščih, omogoča njihovo sočasno funkcijo, sanira mnoga degradirana zemljišča, zahteva izkoriščanje streh velikih stavb in celo lahko prispeva k večji ekonomičnosti kmetijske pridelave. Pogrešam pa enak pristop tudi k obvezni postavitvi fotovoltaičnih naprav na velikih parkiriščih in – zlasti – k lokaciji in tehničnih usmeritvah za izgradnjo novih hidroelektrarn na naših rekah. Popolna zaustavitev vseh razmišljanj o izrabi Mure, srednje Save, pritokov Soče in blokada gradnje hidroelektrarne Mokrice- so neodgovorna ravnanja.

Ob tem ugotavljam, da predlagano besedilo proti novemu zakonu odraža in ponavlja vsa tista nasprotovanja, ki so nas privedla v velikanski zaostanek Slovenije pri izgradnji vetrnih in velikih sončnih elektrarn, nas spravila v odvisnost od predragega uvoza elektrike in v popoln razkorak med deklariranimi zavezami do Evropske unije in realnostjo. Prav stroka bi morala biti tista, ki razumno, s modernimi tehničnimi sredstvi omogoča gradnjo novih elektrarn iz obnovljivih virov ob sočasnem varovanju okolja, narave, virov pitne vode, kulturne krajine.

Naj bom nekoliko bolj konkreten:

Beremo, da si predlagatelji »prizadevajo za kakovost slovenske krajine«. In da » naj se vrednoti tudi vplive na podobo naselij in krajine«. Ta proti- argument je možno uporabiti kjerkoli, kadarkoli in preprečevati elektrarne na obnovljive vire. Pozabljamo, da energetske objekti lahko prispevajo k estetiki prostora s svojimi monumentalnimi dimenzijami in visoko tehnološkim videzom. In kako drugačni so stari železniški mostovi ali mlini na naših potokih? Danes so tehnična dediščina včasih pa bi bili, če uporabimo merila stroke, nedopustno razvrednotenje.

Beremo, da predlog zakona »daje prednosti posameznim vrstam interesov«. Ni res, zakon postavlja prepotrebne elektrarne na obnovljive vire v enak položaj napram drugim nosilcem

urejanja prostora , nevladnim organizacijam, ki so v osnovi neprijazni do energetskega objekta in naprav.

Beremo, da naj bi zakon »povzročal nepovratno škodo v prostoru in okolju«. Zakon ima dovolj zavez do spoštovanja okolja, narave, kulturne dediščine, do kmetijskih zemljišč, do uporabnikov cest - ne pristaja pa na apriorno stališče, da je vsaka vetrnica motilna, da vsak solarni panel pomeni nepovratno škodo.

Beremo, da »sedanji problem niso z zakonom predpisani procesi, vsebine in koraki...« So problem, saj zakon ZUREP3, Zakon o varstvu okolja in Zakon o ohranjanju narave predpisujejo toliko preverb, presoje, celostnih presoje, mnenj, razgrnitev, sodelovanj zainteresiranih javnosti, dovoljevanj – in to večkrat v ponavljajočih se korakih - da se pobuda za energetski objekt nekje mora ustaviti in investitor tako izgubi interes. Spomnimo se na Volovjo Reber, na vetrnice nad Dravogradom ter Muto, na Konjiški Gori, v Loški dolini...

Beremo, da so »naši zakoni razmeroma primerljivi z mednarodno prakso«. Ne drži, če primerjamo samo zakone v Avstriji in Nemčiji. Ti od neke faze pozitivne strokovne preveritve in ugotovitve družbene sprejemljivosti energetskega objekta ne omogočajo več novih in novih preverjanj, razprav in nasprotovanj – pač pa se energetski objekt dovoli ter zgradi.

Beremo, da naj »elektrika iz obnovljivih virov omogoča oskrbo za bolnišnice, interventne službe, socialne zavode«. Tudi vsi drugi imamo pravico do osvetljenih in toplih domov, delovnega okolja, kulturnih hramov, šol in vrtcev. Takšna zožitev potreb po elektriki iz obnovljivih virov je povsem nedopustna.

Beremo tudi, da »naj se daje prednost samo velikim elektrarnam in ne množici malih elektrarn«. Pozabljamo, da malim investitorjem na goratem in gozdnatem obrobju Slovenije mala solarna ali vetrna elektrarna pomeni nujno izboljšavo življenjskega standarda in da so merila, ki prihajajo iz ljubljanskih foteljev, krivična.

Če je katerikoli zakon o urejanju prostora toliko let povzročal katastrofalno zaostajanje pri dovoljevanju in izgradnji elektrarn na obnovljive vire, potem je potrebno ta zakon zamenjati in pristojnosti umeščanja energetskega objekta prestaviti v drugo, torej energetskega ministrstvo.

Ljubljana, 13.12.2022

Prof. dr. Andrej Pogačnik